

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foaie socială-culturală. Apare în fiecare Sâmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

„Primejdia școalelor românești din dieceza Caransebeșului“.

(Un răspuns.)

Subt acest titlu sfiorător critică un neiscălit (vezi „Tribuna“ Nr. 211 și 219) activitatea și întreg rostul Reuniunii învățătorilor din eparhia Caransebeșului, care fiind „nu numai a Bănățenilor, ci a întreg neamului românesc“, cu atât mai mult ar fi meritat să nu fie batjocurită, în coloanele unui ziar serios, de un om care n'are curajul să subscrie ce vorbește.

Nu ne mirăm atîta de îndrăzneala autorului; îi cunoaștem mobilul sufletesc din calumnierea organului oficial al Reuniunii noastre „Educatorul“ și din tinguirea lui, că nu sprijinim îndeajuns pe autorii de cărți didactice, *ex ungue leonem*, dar ne mirăm, cum s'a putut strecura, fără iscălitură, această *olla potrida* în corpul unui ziar de talia „Tribunei“.

Sau iesește „Tribuna“, că „Reuniunea asta e pusă pe baze de câștig material“? Că **numai** „în Banat ar mai fi nevoie de cultură“? Că adunarea generală a noastră la Cacova „a plutit într'o atmosferă de nelămurire și neorientare desăvîrșită“? Că „la Caransebeș nu e putred numai capul, ci cu el din preună toate membrele“? Că „învățătorimea e într'un hal de nedescris“? Că la noi „*totul miroasă îngrozitor a hoit*“? Că noi n'avem niciun pedagog în conzistor? Că la adunare de ce a fost conzistorul reprezentat prin un protopop-nepedagog? Că de ce nu mărturisim pe față motivele retragerii dela conducere a prezidentului de pîn'acum al Reuniunii? Că „**în dieceza Caransebeșului nu mai e nimic sfînt**“? ... Cîta barbarie dintr'o singură resuflare!

Insfirșit se mai constată, din tufă, că viceprezidentul (adeacă eu iscăliturul acestor rînduri) „în fața inspectorului regesc și-a moderat discursul de deschidere așa de tare, încît și se strîngea inima de durere“ (cit fariseism, Dumnezeule!) și „că la acest moderatîism se mai adauge și o regretabilă confuzie generală, care arată că vicepreședintele Gh. Jianu, ales apoi președinte al Reuniunii, nu va ridica Reuniunea din halul de cădere, în care e, ci celmult îi va ajuta ca să se dărapene cu desăvîrșire“ ș. a. m. d. Și n'o slăbește, ci, ca celce îi ține drumul spre a te despoia pînă și de cea din urmă para, corespondentul „de o indiscutabilă bunăcredință“ (cum îl califică „Tribuna“ în Nr. 222), prin o întortochiare neasămuit de proastă a cuvintelor din discursul de deschidere, scrie — și „Tribuna“ tipărește, — că „d-nul Jianu tare în ale Logiceii“ și „cuprins de virtețul sentimentalismului mălăieț, se încurcă în cele mai elementare noțiuni psihologice, dînd-o pe coarda scepticismului care degenerază în decepțiune“ ș. a. m. d. Și ca să mă scoată înaintea lumii ca pe un prostovan neștiutor de carte, și ca tremurător de frica inspectorului regesc, după ce încarcă aproape după fiecare cuvînt citeun semnul întrebării și al strîgării, zice că „așa vorbește conducătorul învățătorimii din dieceza Caransebeșului, înșirînd la fraze încurcate și dînd tîrcoale unei idei, de simburile căreia nu îndrăznește a se apropia — de teama inspectorului ungar“. Hm!... Insfirșit mă dă gata, ca neînțelegător al cuvintelor *conștiința* și *omenia*, adăogînd dela sine, că „niciodată n'a fost conștiința egală cu omenia, carî sînt noțiuni cu totul diferite, căci cineva poate fi un om foarte de omenie fără ca pentru aceea el să realizeze atîta cît îi dictează conștiința și cît ar putea să realizeze“. Văzut-af ... Mai departe, înloc de

„*învățătura*“ (pe dinafară) zice că ar fi trebuit să zic „*învățatul*“, tot astfel mă învinovățește că am folosit vorbele *drilaj*, *bodicăire* etc. Înurmă earășî mă îmbrîncește cu inspectorul; „d-nul Jianu s'a ferit în întreg discursul d-sale ca de foc măcar să amintească, că noi sîntem români și că școalele noastre sînt românești (era doar de față Măria Sa d-nul subinspector ungar în fața căruia reprezentantul cu briu roșu al bietului conzistor dispărea ca nimica —) ci, ca să ajungă la pedagogie experimentală“... se miră: „cum ajunge d-nul Jianu la acești doi reprezentanți ai pedagogiei experimentale (adeacă la Sikorsky și Burgerstein N. A.) carî o reprezintă tot cam așa de mult cum ar reprezînta d. e. Burdea ideea uniității culturale românești? De unde i-o fi scos, căci noi **n'am auzit niciodată de cei pe carî îi invoacă d-nul Jianu**. Iată cum se aventurează deci acești oameni la lucruri despre carî **nici ideile n'au** și iată cum se face beția de cuvinte care zăpăcește tot mai mult dieceza întreagă, care nici așa nu e din cale afară de brează“. Ce talent!...

În sentința „Omul bun *petrece* bine, omul rău pățește rău“ verbul *petrece* îl ține de echivalent cu „mulțuitul“ d-sale, ceiace se vădește din pasagiul următor, unde ne înfruntă rău: „Asta-i morala dela Caransebeș!“ Și asta-i școala confesională. Ce-i pasă ei de idealurile carî se realizează prin mucenicie (bre... N. A.), ear nu prin utilitarismul scîrbos care se mulțumește să *petreacă* bine, și pentru care rău pățește numai omul rău?“

Și încă n'a isprăvit corespondentul „cu inima strînsă de durere“. Mai citează un pasagiul dela finea discursului: „Și cum toți creștinii ne închinăm în numele Tatălui, al Fiului și al Sf. Duh, sînta Treime care netezește calea celorce doresc să vadă bine în lume, tot astfel să ne sîrguim și noi învățătorii“... aici intervine earășî prin paranteza: „români, unguri, fiec-o fi...“ Ce stilist!... Aici mai adaogă iscusitul corespondent, cu o blîndeță creștinească (!), cuvintele lui Isus: „Fericiți veți fi cînd vă vor batjocuri pe voi...“ Ear de încheiere cere d-nealui, care „privește lucrurile din depărtare“, să-i spunem: „dece această Reuniune, care nu e numai a Bănățenilor, chemată la viață înainte cu 40 de ani de către oamenii idealști, troznește astăzi în încheieturile ei (pentru că am ajuns eu președinte!... N. A.) și amenință să se prăbușească? Opinia publică trebuie să pedepsească pe vinovații, carî sporesc durerile... (Amin! N. A.) Despre alte isprăvuri ale adunării generale din Cacova, așteptăm cu mare nerăbdare (?) reflexii, căci ele ne vor îngădui o privire și mai esactă în acel grajd a lui Augias (brr... N. A.) pe care nu l-a rînit nimeni (în abstracto! N. A.), de cine știe cînd“.

Și eată cum termină vîrcolacul: „Deocamdată trimitem celor dela Caransebeș salutările noastre (farizeești... N. A.): *la revedere la Phillippi!*“ La o asemenea explozie a răutății omenestî, între oamenii cu creștere, nu-i obiceiul a se răspunde. Recunosc. Tonul, nemaipomenit de necuviincios, în care e ținută această „discuție“, m'ar fi dispensat de a reflecta. Nu-i vorba, nici n'aș fi stat de vorbă cu un om atît de rău; cum n'am răspuns aveva nici altor defăimători carî în „Renașterea“, „Severinul“, „Temesvári Hirlap“, etc. m'au ținut cu condeii cum le-a plăcut lor, acolo că sînt „Român șovinist“ etc., ear acum în „Tribuna“ că sînt așa și pe dincolo. Și unii și alții au grăit minciună și au dat fuga în tufă, unde le este locul. Dar n'am încăt, trebuie să răspund, nu atîta pentru a arăta neteimeinicia neisprăvitului meu adversar, nici pentru a mă văita,

că după foile burdiste vine acum și „Tribuna“ să-mi sporiască necazurile, ci mai mult pentru a potoli veselia neizbutiților de tot felul, carî se bucură, ca copii de cireșul copt, că însfirșit — eată și „Tribuna“ m'a dat de ripă...

Eată dar ce am pe scurt de reflectat:

Rostul adunării generale a Reuniunii noastre învățorești a fost și este, credem, mai bine contemplat de ochii numărșilor noștri conmembri, decît de cei doi ochi *invidioși* ai celuice, presupunem, că numai prin contrabandă a reușit a-și vîri observările sale, atît de sălbatice, în coloanele „Tribunei“.

Dece nu mătură criticul „de bunăcredință“ dinaintea ușei lui, sau bunăoară în Arhidieceză, unde în momentele de față nici nu mai există niciunfel de Reuniune învățorească? Și dece s'a pomenit togmai acum, cînd abia de vr'o 3-4 săptămîni stau eu în fruntea Reuniunii; dece numai în dieceza noastră observă acest zămislior de idei mai bune, că referentul școlar, d-nul Ștefan Jianu (care a studiat și literale la București), nu e „pedagog consumat“, și că la adunarea generală conzistorul nostru a fost reprezentat printr'un protopop-nepedagog, ear guvernul — printr'un ajutor de inspector școlar regesc? Oare pe alocurea e altfel?... Dece nu spune această gură rea și cauza, că dece m'așî teme eu pînă n'ratita de inspectorul regesc, chiar eu care, ca pensionar, nu maî umblu nici să mă așîez nici să primesc dincotrova vr'o milostenie, vr'un ajutor bănesc, la care, har Domnului, nu sînt avizat. Prin urmare cum îndrăznește autorul articolului să prorociască pe deaîntregul, că chiar eu *voi ajuta* să se dărapene această societate culturală? Diriguitorii și cei 604 membri ai Reuniunii noastre vor și ei să-și apere reputația de — răuvoitori, dintre carî unii, prin conduita lor la adunarea generală din anul trecut, au determinat și pe harnicul fost președinte, d-nul Ion Marcu, a se retrage dela conducere. Și tot astfel voi purcede și eu, în momentul cînd cineva, fie chiar huli-torul meu din „Tribuna, mi-ar arăta *cu bază* cea mai mică neîncredere. Nu sîntem iubitori de mărire, doamne ferește!

Acum să vedem ce valoare au sofistariile nebotezatului din „Tribuna“, prin carî a produs în mine și pretinii mei revoltă, ear în gălăgiosî — atîta veselie.

Discursul meu de deschidere a fost publicat și în „Tribuna“. Criticul s'a opintit să-l prezinte ca foarte slab, ne avînd la bază decît numai *prostie* și *lașitate*. O fi, ceice l-au ascultat, și citit, îl vor fi judecat așa cum este, nu cum i-se pare celui ce nu poate deosebi culorile, cînd, prin o sicăire puerilă, nu citează bunăoară întreg pasagiul: „Busola care arată fiecărui om calea mîntuirii, se zice la carte *conștiința*, pe înțelesul tuturor: *omenia*, podoaba omului, fără de care — dacă și tîrăitoarele își au instinctul lor, un fel de busolă ocrotitoare, — omul *fără omenie* e mai netrebnic decît dobitoacul. Căci, dacă în natură vipera e atît de stricăcioasă, o omorîm, ca să ne scăpăm de ea, dar de omul *fără conștiință* nu ne putem păzi așa ușor...“ ci găsește simpuminte, că „*conștiința* și *omenia* sînt lucruri absolut false“. O fi... Pentru cei lipsiți de această „podoabă“, zic încodată — o fi...

Tot astfel mai constată criticul nostru „cu inima strînsă de durere“, că *învățătura* (pe dinafară) se zice *corect: învățatul*... Și m'a mai prins într'un loc: „De unde i-o fi scos d-l Jianu pe pedagogii experimentali *Sikorsky* și *Burgerstein* (nu Sikorsky Burgstein! N. A.), despre carî am fost zis în discursul meu că sînt „năseocitorii“ pedagogiei

experimentale. Eată de unde: In articolul „Experimentell-pädagogische Forschung und Reformpädagogik“, de Max Enderlin-Mannheim, veți găsi în „Neue Bahnen“ negru pe alb: „Die ersten experimentell-pädagogischen Versuche gehen auf Sikorsky und Burgerstein zurück“... Eată pe ce bază am fost acuzat, că m'am „aventurat“ la lucruri despre cari „nici ideie“ n'am. Cine face, deci, „beție de cuvinte“?...

Totastfel repet, că în maxima „Omul bun petrece bine; omul rău pătește rău“ n'am înțeles că omul bun se distrează bine, ci am înțeles, cum vor fi înțeles și alți Români din părinți bun, că, potrivit legilor firești și dumnezeiești, omul bun va fi răsplătit cu bine (cum se vede de altfel și din premisele pasagiului), iar „omul rău — o pătește... ea în cazul de față, celce taie cu sabia în apă... Da, „asta-i morala la Caransebeș“; asta-i morala orunde s'ar ivi hulitorilor de cari supără lumea... Așa e a se înțelege și citatul din Sf. Scriptură „Fericiți vor fi cei goniți pentru dreptate“ s. a. m. d. Tot această morală îl reduce pe fiecare om la valoarea sa reală. Nimeni nu poate opri nici înălțarea vrednicului, nici umilirea zălbului, care înzadar își ascute aripile pentru a zbura spre vîrfuri...

Și ce să mai vezi, în cele din urmă mă pomenesesc, ca din senin, că criticul nostru, fără nume, îmi declară și război... Bine, domnule Fărănume, cu cine să mă întîlnesc la Filippi? Cu geniul d-tale, încontra căruia — vorba Neamțului — *kämpfen auch die Götter vergebens*?...

Gheorghe Jianu.

Reuniunea învățătorilor din Eparhia Caransebeșului, împreună cu antestătătorii ei, a fost atacată într'un mod sălbatic în numărul popular (219) al „Tribunei“. Și cum răspunsul președintelui Gheorghe Jianu a fost publicat, atît de tirziu, și tipărit cu slove mărunte, numai într'un număr de zi al „Tribunei“, pentru restabilirea adevărului, am ținut a nu fi de prisos să-l repetăm și noi, (fără greșeli), în coloanele revistei noastre. *Red*

Alegerea de Episcop.

Termenul alegerii de episcop la Caransebeș e statorit pentru 4 Decembrie st. n. Deputații sinodului se vor întruni, cit de încurînd, pentru a se sfătui prealabil asupra candidării Arhierelui. Nădăjduim că prevederea îi va ajuta pe acești aleși ai poporului de a se putea degaja cu demnitate de marea răspundere ce o au, atît față de alegătorii lor, cit și față de istoria acestei dieceze. Dacă în două rînduri „majoritatea“ a fost la înălțime, ne bucurăm că și de rîndul acesta, a treiaoră, această majoritate va rămînea „majoritate“... mai ales că dintre vrednici se poate ghici ușor numele celui mai vrednic candidat.

FOILETON.

Vălenii-de-Munte

și cursurile d-lui Nicolae Iorga.

— Icoane răzlețe. —
9) De Mihail Gașpar.

Un alt conferențiar bun a fost și profesorul Nicolae Bogrea. În ziua a treia pare-mi-se, ori a patra, cînd cu excursia la mănăstirea „Zamfira“, l-am văzut pentru primădată. Retras într'un colț al vagonului ne fulgera cu ochii lui, mici și cuminiți, luîndu-ne pe rînd unul cite unul.

Un tînăr căruia nici mustața nu i-se infiripase încă deabinele. Mic de statură, cum e, dispărea formal pe lingă măestrul său N. Iorga.

Conziderîndu-l de un student, m'am apoiat de dînsul începînd a conversa de una de alta. Cum, cum nu, adusei vorba despre profesorul N. Bogrea întrebînd dacă îl cunoaște. Și același Bogrea a răspuns, cu fața cea mai nevinovată pe lume, că îl cunoaște: „nu-i ceva om, eac'asa lumea a făcut mai mult decît este de faptă“.

Deodată aud pe d-nul Iorga adresîndu-se către noul meu cunoscut:

— D-nule Bogrea!

— Tîi... d-nule, zisei — da'mî trăseseși chiulul binîșor...

Am ris pe tema aceasta multă vreme.

Cabaret în Oravița.

Serata-Cabaret a *Frauenverein-ului* din localitate, ce s'a dat Sîmbătă trecută în teatrul orășenesc, sub conducerea actorului *Czakó Gyula* și a regisorului *György Géza*, a reușit pe deplin (mai ales ca frecvență). Au și suprasolvit d-na Dr. Méhes, d-na Dr. Corneanu și d-na Biebel, fiecare cite 25 cor.

Din programul bogat și inadecvart variat, poate chiar *prea variat*, cele mai de valoare puncte au fost: declamația, în limba mamei sale, a dragălașei d-soare *Biebel Liszka*, remarcîndu-se mai virtos prin o dicțiune germană uimitor de corectă, și dovedind pestetot a avea talent și, deci, un viitor frumos în arta declamațiunii. D-soara *Schopper Gizi* încă a fost cit se poate de drăguță într'un joc scenic, împreunat cu un cîntec în duet, ce l-a predat atît de bine împreună cu d-nul *György Géza*. În fine în tragedia „Legea“ (de Garvay Andor), care a *variat poate prea mult* programul, au eselat mai ales d-na *Dr. Fehér*, d-na *Jánossy*, și iscusitul regisor *György Géza*, care se întrecea în prestațiunii cu actorul de profesie *Czakó Gyula*.

Nu zic, și ceilalți diletanți au fost bravi, dovedind abilitate, ba unii chiar și oarecare grad de rutină. Dar... dacă nu pomenesesc aici pe toți diletanții, pricina e a se cauta în neobicinuița publicului nostru de a se distra cu cabareturi d'astea, cari orcit de gustate ar fi ele de publicul istovit al capitalelor, în orășelele noastre de provință pîn'acum eram deprinși a asculta cu evlavie, ca în biserică, ce ni-se predă de pe scenă, nu, voind a imita fulgerarea spiritului de pela cabareturi veritabile, să ne pomenim, ca pe uliță, cu sarbede intercărări și dialoguri între public și actori, cari dacă nu pot prinde, nici nu educuează, nu înalță, ci mai mult scoboară prestigiul artei dramatice. Aici în Oravița, mai ales la publicul german, indeletnicirile artistice sînt ajutate și de tradiție. Înainte de un secol regele Francisc, vizitînd o producție germană în teatrul local, a exclamat mulțumit:

„Curioși oameni Oravițenii:

In der früh sind sie Beamten,
Zu Mittag sind's Musikanten,
Und Abends — Komedianten“,
ear acum — *O tempora, o mores*...

Criticul.

IGIENĂ.

Cum se dezvoltă părul capului?

Podoaba cea mai frumoasă a omului este părul capului. Încă din vechime, poezii și artiștii, răpiți de fantazie, au căutat să eternizeze în lucrările lor frumusețea părului. Dar această podoabă a capului, demultorii prea de timpuriu, își perde frumusețea, începe a se rări și în fine dispare detot, lăsînd capul chel sau pleșuv. Cînd părul începe a se rări, cei mai mulți oameni se lasă

în voea sortii; alții însă caută să-și păstreze și pe mai departe această podoabă, și recurg la mijloacele contra căderii părului sau contra încăruntării, anunțate prin jurnale ca leacuri sigure, cari de altcum nu pot ajuta. Pentru a înțelege de ce nu sînt de niciun preț leacurile anunțate prin gazete, trebuie să cunoaștem cum crește, cum se dezvoltă și cum cade părul capului.

Părul capului se dezvoltă în a treia sau a patra lună, cînd fătul este în pîntecele mamei, prin înduplecarea epidermei, și adeseori are o grosime mare. Un fir de păr, dezvoltat, constă dintr'un corp, care sub microscop se vede a fi compus din mai multe păruri (straturi). Pătura externă constă din solzi, cari se acoper ca țigiele de pe casă, și e încunjurată de coaja părului, care conține culoarea părului; iar pătura internă se numește măduva părului, și nu se găsește în fiecare păr. La capătul de jos al părului găsim o umflătură în formă de măciucă; aceasta se numește rădăcina sau bulbul părului. Rădăcina are în partea de jos o cavitate, care primește în sine papila părului. Papila este adevărata mamă a părului; întrînsa se revarsă vasele de sînge, cari nutresc părul. Această parte a părului, care zace în pele, e încunjurată de o manta la care deosebim o mulțime de straturi. În această manta se revarsă glandulele de său, și fiecare păr are una sau mai multe de acestea, cari au menirea să încunjure cu unsoare părul ieșit din pele.

Creșterea părului se întîmplă așa, că papila părului produce celule noi, cari împing corpul părului în sus.

Fiecarui om, primăvara și toamna, îi cade, sau mai bine zis, i-se schimbă părul capului. Această schimbare însă, nu se poate asemăna cu năpîrlirea părului la animale. La om, o astfel de premenire sau năpîrlire a părului, se întîmplă numai după naștere, cînd părul embrional (care s'a dezvoltat cînd fătul era în pîntecele mamei) cade și e suplinît prin un păr fin. La femei, ca o apariție normală, cade părul în fiecare lună, cînd se ivește menstruația.

Schimbarea părului se produce în chipul următor: Rădăcina părului se ridică din papilă se înduplică și astfel formează un cap ca o măciucă. Părul acesta, ca o măciucă, se ridică în sus, pecînd în jos, în papilă, se formează părul nou. Această formare și perire a părului se urmează neîntrerupt, dar fără ca dinafară să observăm vreo schimbare. Deaceia laicul crede că părul ține veșnic. Cînd laicul observă căderea părului de pe cap cu tot cu rădăcină, desprecuează, și adeseori se adresează medicului. Această cădere însă e un proces natural și n'are nicio influință stricicioasă asupra creșterii părului. Creșterea și suplinirea părului nu depinde, ca și la plante, dela rădăcină, ci dela papila părului și dela celulele pielii capului. Deci, pînăcînd aceste două, papila părului și celulele pielii de pe cap, sînt sănătoase, nimeni să nu se teamă că-și va pierde podoaba capului.

Dr. I. Fometescu.

Nicolae Bogrea își pusese de gînd să ne vorbiască despre literaturile europene. Însă după ce își trecuse în revistă auditorul, schimbă planul și luă tema: *Pesimismul* în literaturile europene, o temă și mai interesantă.

Eram curios, simțîndu-mă și eu citdecît familiar în literatură.

Cunoștințele vaste, pe cari nimeni nu i-le-ar atribui la prima vedere, ale profesorului N. Bogrea, m'au pus în mirare. Omul acesta, atît de tînăr, a consumat deja un material uriaș, și avînd o memorie pe care am admirat-o în nenumărate rînduri, și-a înmagazinat bine acest material uriaș.

Avînd darul de a-și fi însușit cinci limbi, acest lucru i-a fost cuatît mai ușor.

A trecut dela o epocă la alta, saltînd ușor, și coborîndu-se pînă unde trebuia, ca să ridice pînă și pe auditorii cei mai neumblați în ale literaturii.

Astfel pe drumul larg al pesimismului de diferite nuanțe ne-a dus pe lingă monumentele acelor genii uriași, cari au brăzdat adînc, atît la timpul său, cit și azi chiar, sufletul mulțimei.

Dela Euripid și pînă la Eminescu al nostru, cel mai duios, cel mai mare, cel mai nefericit dintre toți, au trecut pe dinaintea ochilor noștri lungul șirag de nume, în fața cărora se închină atîți și atîți.

An plîns nefericirea lui *Leopardi*, tresărînd la vederea tragicului sfîrșit al acestui suflet uriaș.

Am încrîțit fruntea sub povara gîndirii uriașe a lui (Schäkspir) *Schakespeare*, insuflată nefericitului Hamlet.

Am persistat mult la sentința uriașă rostită de un creier nebun: *Tho be o no tho be, that ist la Question!* (A fi sau a nu fi, aceasta-i întrebarea), la care peste patru sute de ani a dat acel splendid respuns nemuritorului nostru Mihail *Eminescu*, pe un timp cînd în creierul lui carul nebuniei nu-și începuse încă munca desastroasă, zicînd:

*A fi; minciună și tristă și goală,
Urechea te minte și ochiul te 'nșală,
Ce un veac îți zice, alții deszic,
Decît un vis sarbăd, mai bine nimic!*

Am ramas surprîși de geniul ușor, și totuși tulbure și intunecat, al lui *Montaigne*, *Alfred de Vigny*. Ne-am închinat înaintea mărireii lui *Schopenhauer* și înțelepciunii lui *Kant*; am retrăit odată cu *Verter* al lui *Goethe* aceleași dureri ale anilor de tinerețe. Am oftat împreună cu acel *Puskin* al Rușilor, care moare, înainte de timp pe malul unui lac tăcut, de plumbul unui nămit, în șopotul clevețirilor de oraș mare, că plumbul i-ar fi fost merit pentru o dragoste — înaltă și nepermisă. Ni-s'a strîns peptul de durere, cînd auziam pe *Lermontoff*, izbînd în cobza durerii de neam și, cîntînd în melodii atît de sombre, durerile de veacuri, opintirile spre libertate, nizuințele lui spre lumina binefăcătoare a culturii neamului rusesc.

CRONICA.

Moșia din *Surdac*, cu 2000 pogoane de pământ arabil, o fabrică de spirt, moară cu abur etc. a baronului Ambrózy, a luat-o în arendă pe 30 ani banca „Plugarul” din *Cacova*. În felul acesta s'a venit în ajutor populației române din satele dimprejur, ear banca își va întări gestiunea în folosul acționarilor. Bravo!

„Asociațiunea” publică concurs pentru două posturi de profesori (profesoare) la școala civilă de fete cu internat a Asociației, cu termenul de 1 Decembrie a. c.

Duminecă s'a celebrat în capitală cununia d-șoarei *Irina Perin*, fica d-nului Ion Perin friseur în Bpesta, cu d-nul *Zaharie German* profesor la gimnaziul model din capitală.

Ministrul reg. ung. de interne, de acord cu ministrul de comerț, a detras debitul poștal pentru ziarele „Viitorul”, „Minerva” și „Conservatorul”, ce apar în București, precum și broșurei d-nului N. Iorga „Les Hongrois et la nationalité roumaine”.

În ziua Cuvioasei Paraschiva a fost introdus în postul de protopresbiter al Bistriței, părintele *Gr. Pletosu*. Ca reprezentant al I. P. S. S. Mitropolitului a azistat la această festivitate P. C. S. protosinghelul *Dr. Miron Cristea*.

Președintele comitetului parohial din *Varadia*, învățătorul pensionar *Gheorghe Țunea*, ne arată că acolo la școala primară conf. rom. cu 2 învățători, de trei ani nu se predă religia. Se poate??

În catacombele bisericii San-Sebastiano s'a descoperit o scriere, din veacul al treilea, care poartă titlul „Domus Petri”.

La Viena a fost sărbătorită, cu mare strălucire, aniversarea de 150 ani dela nașterea marelui poet german Friedrich Schiller.

La Bocșa-română a fost ales preot, pentru parohia a treia, absolventul facultății teologice din Cernăuți, *Nicolae Popovici*. Felicitări!

Călugărul franciscan Francesco Buzzoni, avînd o voce fenomenală de tenor, a părăsit mănăstirea și s'a angajat la un teatru din Geneva, unde a și debutat în opera „Trovatore” secerînd furtunii de aplauze.

O societate arheologică, făcînd săpătură lângă Ratibor, a desgropat bustul de lut al unei zeițe. Vechimea lui se crede a fi de vreo 4 mii de ani.

La urmă, după o lună de zile, am avut și prilejul ahtiat de toți, de a ne proșterne înaintea memoriei celui geniu uriaș, care a fost al nostru, pe care nu l-am știut prețui în viață, și care abia acum, după douăzeci de ani, începe a-și înălța focul și lumina, umplîndu-ne de mirare, și uimînd pe străinii cari privesc înspăimîntați la această umbră uriașă, care și-a încheiat viața în acea casă tristă a morților vii, în casa de nebuni. Am avut prilejul a ne închina în fața celui mai pregnant pesimist al literaturilor mondiale, în fața lui *Mihail Eminescu*.

Cu sufletul lui profetic, el a văzut înainte vremile ce vin, și din mansarda lui sărăcăcioasă, friguroasă, din complecta lui sărăcie de proletar al unui neam care habar n'avea de comoara talentului lui, și-a rostit solia ce abia acum după 20 de ani se îndeplinește:

*În graiul vremilor ce vin
Va săsări cuvîntu-mi
Cu întreg al sufletului chin,
Ca iarba pe mormîntu-mi.*

Și la alt loc:

*Icoana stelei ce-a murit,
Încet pe cer se sue
Era pecînd nu s'a zărit,
Azi o vedem și — nu e...*

La Buenos-Ayres, un anarhist rus a fost prins tocmai în momentul cînd pusese o mașină infernală pe masa altarului principal din biserica Carmel. Dacă bomba ar fi explodat s'ar fi năruit biserica asupra poporului. La secție individul a mărturisit că prin acest atentat a vrut să răsbune moartea lui Ferrer.

Un vapor german, care transporta mărfuri spre Antwerpen, în apropierea insulei Wieland s'a izbit de o bancă de nisip. Întreg personalul a perit în valuri, singur mecanicul a fost aruncat la term în stare de inconștiență.

La Stuttgart a murit baronul *Molsberg*, general de artilerie, cea din urmă ramură de parte bărbătească din familia Gutenberg născocitorul tiparului.

D-șoara *Lucreția Martinović* (Topolovețul-mare) cu teologul *Iosif Mircea* (Sacoșul-ungurese) logodiți. Multe felicitări!

Cunoscutul bibliofil preot *Emilian Micu* a încetat din viață la Vlaičovă.

Din Indiî vine știrea îngrozitoare, că un vas austro-ungar scufundîndu-se, în urma unei ciocniri, între mai mulți pasageri, și-a găsit moartea și marele proprietar *Beniczky* din Solnok împreună cu soția.

Guvernul țării a anulat concluzul Congresului național bisericesc referitor la catechizarea în limba română.

La cununia boerului *Burileanu* din *Turnu-Severin* și masa luculică, și chelnerii comandați din Paris, întăresc zicala Românilor: *Cine poate, oase roade...*

La Răcășdia a fost ales învățător *Gheorghe Guga*. Felicitări!

Lună noaptea spre Marți, un om fără minte a împușcat, între Oravița și Răcășdia, în vagonul de poștă al trenului ce mergea spre Iasenova.

Principele *Basarab Brancoveanu* s'a cununat la 30. Oct. c. cu doamna *Eugenia Antoniadis* în biserica românească din Paris.

La Anvers soția unui inginer a împușcat, din gelozie, pe fata de o rară frumusețe, ce servia la bufetul teatrului.

Unei soacre a lui Abdul Hamid i-s'au furat la Țarigrad juvaere ca de vi'o jumătate de milion de franci. Hoțul se bănuște a fi un ofițer de jandarmerie.

Studentii dela facultatea de medicină din Paris au arangeat o mare manifestație încontra profesorului de anatomie *Nicolas*, pentrucă profesorul pe trece timpul degeaba înloc să-și introducă ascultătorii în partea practică a anatomiei.

Un autor francez, *Montehus*, a pus în scenă drama execuției lui Ferrer. Piesa s'a și jucat în teatrul Grenelle din Paris. Rolul lui Ferrer l-a jucat însuși autorul piesei. Cutoatecă valoarea literară a piesei e nulă, totuși a avut un succes colosal.

Procesul senzațional dela Maria-Tersieopol (*Szabadka*) s'a aminat. Se va pertracta din nou la o viitoare sesiune a curții cu jurați, probabil la Seghedin.

Academia de științe din Paris a conferit medalia de aur mai multor aeronauți, între cari sînt și frații Wright și contele Zeppelin.

Doamna Steinheil, acuzată că a ucis anul trecut pe soțul său și pe mama sa, după o pertractare de zece zile înaintea curții cu jurați din Paris, a fost — achitată.

Guvernorul din Odessa a poruncit că de acum înainte și pe sinagoge Evreilor să se pună crucea la serbările de proslăvire a familiei imperiale, ear școlarii evrei au să meargă la bisericile creștine. Rabinii n'au pe unde să-și scoată cămașa.

În urma unui puternic cutremur de pământ insulele Haiti și lamaica au fost cu desăvîrșire distruse.

La Banca națională din America de Nord un bandit îndrăzneț a omorît pe casier, căruia sărîndu-i într'ajutor directorul, banditul a fost prins.

Alaltăeri făptași pîn'acuma necunoscuți au dat foc casei comunale din *Greovaș*.

La 25. Oct. st. v. s'a sfințit biserica din *Becicherecul-mic* prin P. S. S. *Ioan I. Papp*, episcopul Aradului.

La Londra se va organiza în 1911 un congres general al raselor umane pentru cultivarea prieteniei între popoare.

În Grecia s'a primit, în timpul din urmă, o lege în senzul căreia se șterge orice restanță de dare mai veche de 10 ani.

Dumineca trecută un anarhist rus a aruncat o bombă în trăsura episcopului *Duseo Vo Falcon* din *Callao* (America). Bomba a explodat. Episcopul a murit la moment. Atentatorul a fost prins.

În luna lui Octombrie a. c. s'au împlinit 40 de ani dela înființarea primei școale civile și a primei școale populare superioare (la a. 1869) în Ungaria. Școalele populare superioare n'au putut progresa. De prezent sînt numai 5 școale de acestea în țara întreagă. Numărul școalelor civile însă a crescut din-an-in-an, așa că astăzi trece peste 400. Planul de învățămînt al școalelor civile, și azi, e tot cel întocmit nainte de asta cu 30 de ani, la 1879.

Învățătorii școalelor comunale sînt obligați a însoți pe elevii școalei la serviciul divin în toată Dumineca și sârbătoarea. (Ord. min. cultelor Nr. 32.765 din 6 Dec. 1873. — Ord. min. Nr. 45.847 din 1888).

La Budapesta s'a ivit un caz de *bube negre*. Un inginer adusesse acasă germenul acestei boale înfricoșate din călătoria sa prin Asia și Africa.

Loc deschis. *)

Intrebăm pe cei datorî a ne răspunde: ce-î cu Consumul de carne din localitate? Cînd își va începe activitatea?

Mai mulți acționari.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica acesta Redacția nu răspunde.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut „Educatorul” organ oficial al Reuniunii învățătorilor din eparhia Caransebeșului, cu următorul sumar: Dela Reșinar, de Gh. Jianu, Activitatea lui Șaguna pe teren școlar, Protocolul adunării generale cu discursurile preș. Gh. Jianu și al delegatului Pavel Dârlea, Munca de L. Roșculeț, Informațiuni. Prețul abonamentului 4 cor. pentru membri 2 cor., are a se trimite la casierul Reuniunii, inv. Patrichie Rămneanțu, *Kustély* p. Jâm. Redacția în Oravița Nr. 817.

Poșta Administrațiunii.

Preot *Aug. Radu* Varadia. Din restanță am primit 8 cor. Mai restăți 6 cor. până la finea anului.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu.**

Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu.**

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană**, care depărtează de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan 1 coroană.

A n u n ț.

Cele mai bune, mai moderne și
mai durabile

ghete și cisme

numai la mine se pot căpăta. In magazinul
meu am tot felul de ghetе, lucrate exclusiv
in atelierul meu.

După comande pregătesc **ghete ameri-**
cane, vinătorești, ortopede și alte
feluri de ghetе.

Prețuri solide și moderate.

x-20

Cu stimă

BENEDICT CSONGĂR

== Oravița. ==

Aviz.**Marea prăvălie**

cu articole de băcănie

a institutului de bani »Plugarul«
din **Cacova,**

ce a stat mai înainte sub vestita firmă
Toma Stanca, a trecut sub conducerea
harnicului nostru negustor **Gheorghe Lerca,**
care se va strădui a menține și ridica re-
numele acestei case solide românești. 3-3

Banca de asigurare

„Transylvania”

fondată la 1868, primește asigurări de viață
și asigurări încontra focului și încontra grin-
dinei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-
păgubiri plătite: 7 1/2 milioane cor. Fonduri
de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibii,** strada
Cisnădiei 5., la Agentura principală în **Arad,**
la Agentura cercuală din **Oravița** și la
Agenturile locale de prin diferite comune
românești, reprezentate prin bărbați de ai
noștri de toată încrederea.

America!

Plecarea: din **Havre** în fiecare Sâmbătă.
din **Wien** în fiecare Marți.

Linia franceză.

Bilete de tren americane pentru oricare sta-
țiune cu prețurile originale.

Informațiuni gratuite și franco **numai** prin
Linia franceză.

Wien IV., Wiedner Gürtel Nr. 16.

15-10 A se observa precis adresa!

35 familii de albiți,

în lăzi sistem **Dzierzon,**

provăzute cu provizie destulă pentru iernat,
de vinzare la

Dimitrie Gherga Duca

4-3

veghetor la calea ferată,

Majdán (Krassó-Szörény megye).

La

Tipografia „Progresul”

in Oravița

se capătă

totfelul de tipărituri,

cu prețuri absolut solide.

Publicațiune.**Societatea pe acții „Plugarul” din Cacova**

(comitatul Caraș-Severin)

Iuind în arendă pe timp de 30 ani bunul baronului Ambrózy István din Surducul-mare de 2000
jughere catastrale, voește a-l subarenda micilor proprietari sub condițiuni favorabile, pe timp mai
îndelungat, în parcele dela 5 jughere în sus.

Ceice doresc a esarenda pământ sînt rugați a se prezenta la fața locului în Surducul-mare, la **21**
Novembre a. c. cînd, cu comisiunea de față, se vor staveri hotarele la parcelele de esarendare după comune și locui-
torii; ear în Dumineca următoare, în **28. Novembre,** se vor esarenda definitiv. Oferturi închise, provăzute cu
10% din suma oferită ca vadiu, se primesc până în ziua de licitație. Cauțiune se recere jumătate din suma de
esarendare pe un an. In legătură cu domeniul este o **fabrică de spirt** cu contingent de 1000 Hl. și o **moară**
cu aburi. Comuna Nagy-Szurduk se află pe linia ferată Oravița-Jidovină, are tren și oficiu telegrafic. Pământul
e excelent, situație foarte plăcută. Informațiuni dă

Direcțiunea.